

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2012/92

Karar Sayısı: 2013/31

Karar Günü: 28.2.2013

R.G. Tarih-Sayı : 12.07.2013-28705

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Uşak 1. Sulh Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 8.6.1984 günlü, 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 13. maddesinin (2) numaralı bendinde yer alan *"temsil yetkisini gerektiğinde devretmek"* ibaresinin, Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Görölmekte olan davada davalı kurumu temsil yetkisinin avukatlık sıfatını haiz olmayan kurum personeline devredilmesi nedeniyle itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatine varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

8.6.1984 günlü, 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin itiraz konusu kuralın da yer aldığı 13. maddesi şöyledir:

'Teşebbüs Genel Müdürünün Görev ve Yetkileri:

Madde 13- Genel müdürün görev ve yetkileri aşağıda gösterilmiştir:

1. Teşebbüsü; kanun, tüzük ve yönetmelik hükümleri ile yönetim kurulu kararları doğrultusunda yönetmek,

*2. Teşebbüsü, idare ve yargı mercilerinde ve üçüncü kişilere karşı temsil etmek ve **temsil yetkisini gerektiğinde devretmek,***

3. Genel müdür yardımcıları, daire başkanları, müessese müdürleri veya benzer görevlere alınacak personelin atanmalarını yönetim kuruluna teklif etmek,

4. (Mülga: 15/3/1990 - KHK - 408/5 md.)

5. Teşebbüs sermayesi ile diğer mali kaynakların, verimlilik ve karlılık ilkelerine uygun bir düzen içinde kullanılmasını sağlamak,

6. Kanunların verdiği diğer görevleri yapmak,

7. Genel Müdür, sınırlarını açıkça belirlemek şartıyla yetkilerinden bir kısmını astlarına devredebilir. Ancak; yetki devri Genel Müdürün sorumluluğunu kaldırmaz.

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

Başvuru kararında, Anayasa'nın 10. maddesine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL ve Zühtü ARSLAN'ın katılımlarıyla 20.9.2012 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Davut BÜLBÜL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, mahkemelerde tarafları asıl yerine ancak avukat sıfatını haiz kimseler temsil edebildiği hâlde, 233 sayılı KHK'ye tabi kamu tüzel kişilerine avukat olmayan personeli aracılığı ile de temsil edilebilme yetkisi veren itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

233 sayılı KHK'nin 13. maddesinde teşebbüs genel müdürünün görev ve yetkileri düzenlenmiştir. İtiraz konusu kuralda ise, teşebbüs genel müdürünün teşebbüsü idare ve yargı mercilerinde ve üçüncü kişilere karşı temsil edeceği, gerektiğinde temsil yetkisini devredeceği belirtilmiştir. Buna uygun olarak kamu iktisadi teşebbüsleri, mahkemelerde müdürleri veya yetkilendirdikleri personeli veya tevkil edecekleri avukatları tarafından temsil olunurlar.

Teşebbüsün temsili bakımından temsil yetkisi verilen personel ile vekilin durumu farklıdır. Zira teşebbüsün müdürü haiz olduğu yetkileri tüzel kişiliğe vücut veren statüden aldığı ve hareketleri tüzel kişinin hareketi sayıldığı halde vekilin yetkisi vekâlet akdi hükümleri ile sınırlıdır.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 35. maddesine göre, yargı mercilerinde asıl yerine dava açmak, savunmak, iş takip etmek yetkisi kural olarak baro levhasına kayıtlı avukatlara aittir. Ancak, aynı maddede hukuk ve ceza muhakemeleri kanunları ile sair kanunlarda gösterilen hallerde avukat olmayan kimselerin de asıl yerine mahkemelerde iş ve işlemler yapabileceği belirtilmiştir. Temsile ilişkin genel kuralın istisnası niteliğinde olan itiraz konusu kural, kamu iktisadi teşebbüsü genel müdürüne avukat sıfatını haiz olmayan personeline de kurumu yargı mercileri önünde temsil yetkisi verebileceğini düzenlemektedir.

Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını

sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Kamu iktisadi teşebbüsleri, kurulması, organları, personel rejimi, görev ve yetkileri, işleyiş ve amaçları ve sona ermeleri yasal veya idari işlemlerle düzenlenen, sermayesinin tamamı devlete ait iktisadi alanda kural olarak ticari esaslara göre faaliyet gösteren veya tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri kamu yararı gözeterek üretilip pazarlayan kamu tüzel kişileri'dir. Diğer deyişle kamu iktisadi teşebbüsleri, faaliyet gösterilen sektörde sermaye birikimi sağlayarak kamu refahını artırma amacıyla var olan, özel hukuk kişileriyle özel hukuk hükümlerine göre yaptığı iş ve işlemleriyle de endüstriyel ve ticari kamu hizmeti veren kamu tüzel kişileri'dir. Ayrıca kamu iktisadi teşebbüsleri, kamu tüzel kişisi olmaları nedeniyle kamu gücünü kullanma ayrıcalığından yararlanırlar. Dolayısıyla kamu iktisadi teşebbüslerini özel hukuk kişilerinden ayrı tutmak, ayrı düzenlemeye bağlı kılmak ya da genel bir düzenlemenin kapsamı dışında bırakmak, onlara ayrıcalık tanımak anlamında olmayıp hukuki statülerindeki farklılığın gereğidir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 10. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Bu görüşe Serruh KALELİ, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Celal Mümtaz AKINCI katılmamıştır.

VI- SONUÇ

8.6.1984 günlü, 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 13. maddesinin (2) numaralı bendinde yer alan "*temsil yetkisini gerektiğinde devretmek*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Serruh KALELİ, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Celal Mümtaz AKINCI'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 28.2.2013 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Haşim KILIÇ	Serruh KALELİ	Alparslan ALTAN
Üye	Üye	Üye
Mehmet ERTEN	Serdar ÖZGÜLDÜR	Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

İptal istemine konu 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 13. maddesinin (2) numaralı bendindeki, Teşebbüs Genel Müdürünün görev ve yetkileri arasında sayılan "temsil yetkisini gerektiğinde devretmek " kuralı, anılan makam sahiplerine avukat olmayan kişileri de yargı mercilerinde temsille görevlendirme yetkisi vermektedir. Bu kuralın bir benzeri de, genel

bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idarelerde temsille ilgili olarak 569 sayılı KHK'de öngörülmüştür.

Yargı mercilerinde temsil konusu, dar yorumla yasakoyucunun takdir hakkı içerisinde değerlendirilebilir. Ancak, Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen 'hukuk devleti' ilkesi ile 36. maddesinde yer alan 'adil yargılanma' ilkesi, avukat sıfatını taşımayan kamu görevlilerinin davada temsille yetkilendirmelerine engel teşkil etmektedir. Çünkü, yargılama faaliyeti Anayasa'ca teminat altına alınan, hak ve özgürlüklerle doğrudan bağlantılı bir olgu olup; salt mali, idari vb. gerekçeler öne sürülerek kimi kamu kurum ve kuruluşlarına temsil bakımından istisna tanınması, kanaatimizce belirtilen anayasal kuralların ihlâli anlamına gelmektedir. Ülkemizde avukatlık mesleğinin geldiği konum ve bu mesleği icra eden avukatların sayıca yeterliliği karşısında da, yasakoyucuyu bu konuda zorlayan bir fiili ve hukuki durumun varlığından da söz edilemez. 'Hukuk devleti' ilkesi, Anayasadaki yargıyla ilgili diğer kurallarla birlikte değerlendirildiğinde; adil bir yargılanma için hukuki anlamda temsilin avukatlar dışında söz konusu edilmemesi gerektiği gerçeğini ortaya koymaktadır.

Açıklanan nedenlerle, kuralın Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği kanaatine vardığımızdan; çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyoruz.

Başkanvekili	Üye	Üye
Serruh KALELİ	Serdar ÖZGÜLDÜR	Celal Mümtaz AKINCI